

ÇOCUK NÖROLOJİ POLİKLİNİĞİNE BAŞVURAN HASTALARDA
PEDICULUS CAPITIS GÖRÜLME SIKLIĞI

- ¹ Fatma Başarslan
² Özlem Aycan Kaya
³ Melek İnci
⁴ Vicdan Köksaldı Motor
⁵ Sadık Kaya
⁶ Bilge Bülbül Şen
⁷ Cahide Yılmaz

- ¹ Mustafa Kemal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Pediatri AD, Hatay.
² Mustafa Kemal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Parazitoloji AD, Hatay.
³ Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji AD Hatay.
⁴ Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları AD, Hatay.
⁵ Antakya Devlet Hastanesi Pediatri Kliniği, Hatay.
⁶ Mustafa Kemal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Dermatoloji AD, Hatay.
⁷ Mustafa Kemal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Pediatrik Nöroloji AD, Hatay.

Submitted/Başvuru tarihi:
08.08.2012
Accepted/Kabul tarihi:
12.10.2012
Registration/Kayıt no:
12.09.254

**Corresponding Address /
Yazışma Adresi:**

Yrd.Doç.Dr. Fatmagül Başarslan

Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp
Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve
Hastalıkları AD. 31100
Hatay/Türkiye

Tel: 0 326 2291000

fatmagulbasarslan@hotmail.com

© 2012 Düzce Medical Journal
e-ISSN 1307- 671X
www.tipdergi.duzce.edu.tr
duzcetipdergisi@duzce.edu.tr

Frequency of *Pediculus Capitis* in Pediatric Neurology
Outpatients

ÖZET

Amaç: Çalışmada çocuk nöroloji polikliniğine başvuran hastalarda *Pediculus capitis* (*P. capitis*) sıklığının araştırılması amaçlanmıştır.

Materyal ve Metod: Çalışmaya Mart-Mayıs 2012 tarihleri arasında hastanemizin Çocuk Nöroloji Polikliniğine başvuran yaşları 1-16 arasında değişen 39'u erkek (%35.5), 71'i kız (%64.5) olmak üzere toplam 110 çocuk alındı. Çocukların saçları, özellikle ense ve başlarının arkası olmak üzere bitin erişkin, nimf ve yumurtaları yönünden incelendi ve ailelerin sosyodemografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla anket yapıldı.

Bulgular: Araştırmamızda 3 erkek (%2.7), 34 kız (%30.9) olmak üzere toplam 37 hastada (%33.6) *P. capitis* infestasyonu saptandı. Parazit görülme durumu cinsiyet açısından karşılaştırıldığında, kızlarda anlamlı fark bulundu ($p<0.001$). *P. capitis* infestasyonu ile ailenin aylık gelir düzeyi, babanın eğitim durumu ve mesleği karşılaştırıldığında anlamlı ilişki saptandı ancak annenin eğitim durumu ve mesleği, banyo yapma sıklığı ile parazite rastlanması arasında anlamlı ilişki saptanamadı.

Sonuç: Sonuç olarak, hastane ortamında muayene ve tetkikler için ortak eşyaların kullanılması nedeniyle yakın temas ile *P. capitis* bulaşabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle baş biti açısından sağlık taramalarının yapılması ve pozitif saptanan olguların tedavi ve eğitimlerine önem verilmesi gerektiği kanısına varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Pedikülozis, çocuk.

ABSTRACT

Background: The aim of this study is to investigate the frequency of *Pediculus capitis* (*P. capitis*) in Pediatric Neurology outpatients.

Materials and Methods: The study included total of 110 children between the ages 1-16, 39 male (35.5%) and 71 females (64.5%) who were referred to our hospital Pediatric Neurology outpatient clinic between March-May 2012. Children's hair, especially the back of the head and the neck were examined for adult lice, nymphs and eggs, and in order to determine the sociodemographic characteristics of families a questionnaire was filled.

Results: *P. capitis* infestation was detected in 3 male (2.7%), 34 female (30.9%) patients totally in 37 patients (33.6%) in our study. The incidence of parasites when the subjects were compared in terms of gender, significant differences were found in girls. When *P. capitis* infestation compared to the family's level of monthly income, the father's education level and occupation, was statistically significant but no significant correlation was found with the mother's education level occupation, the frequency of bathing.

Conclusion: As a result, due to use of the common items for examinations and investigations in a hospital environment and with close contact *P. capitis* infection transmission should be considered. Therefore, we concluded that the health screenings must be done for head lice and when the subjects were treatment and education of the patients who are positive.

Key words: Child, pediculosis.

GİRİŞ

Pediculus capitis (*P. capitis*) genellikle insanların baş bölgesinde, saçlı deride yerleşen, kan emerek enfestasyona sebep olan zorunlu bir ektoparazittir (1). Erkekleri 1-1.5 mm, dişileri 1.8-2 mm, yumurtaları ortalama 0.6 mm boyundadır. Hayat evrelerini insan vücudu üzerinde geçirir. Sirke adı verilen yumurtalarını konağın saç tellerine ve kıllarına salgıladıkları güçlü bir yapıştırıcı ile yapıştırırlar ve özellikle başın arka kısmında bulunurlar (1). Bitler enfeste ettikleri

kişilerde kaşıntı oluşturarak impedigo ve fronkulosis gibi sekonder enfeksiyonlara da sebebiyet verebilirler (2).

P. capitis çoğunlukla kalabalık ortamlarda (kışla, okul, yurt, hapisane gibi yerlerde) küçük epidemiler oluşturur. Yayılmasında coğrafi durum ve hijyenik şartların rolü vardır. Özellikle soğuk iklimlerde, daha çok kış aylarında yaygın olarak görülmektedir. Baş ve vücudun sık temizlenmemesi, çamaşırların değiştirilmemesi ve iyi yıkanmaması bulaşmaya zemin hazırlamaktadır (1,2). P. capitis'in tanısı saç ve saçlı derinin görsel inspeksiyonuna dayanır.

P. capitis çocuklarda yaygındır, bulaş genellikle infeste bir kişinin başka bir kişiye doğrudan teması ile meydana gelir. Direkt temasta bitin diğer insana geçişi için gereken süre yaklaşık 30 saniyedir. Toka, şapka ve fırça gibi kişisel malzemelerin kullanımı ile bulaşma bilinmektedir (1). Ayrıca hastane gibi yoğun ortamlarda hastaların muayenesi ve görüntülemesi için ortak kullanılan muayene masaları, elektroensefalografi, Manyetik rezonans, beyin tomografisi gibi özellikle yatarak yapılan tetkikler sırasında P. capitis'in bulaşabileceği düşünülmektedir. Şimdiye kadar P. capitis konusundaki çalışmalar genellikle toplu yaşanan yerlerde yapılmıştır.

Bu çalışmada pediatri nöroloji polikliniğine başvuran hastalarda P. capitis sıklığının araştırılması ve bu hastaların ailelerinin sosyodemografik özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmaya, 2012 yılı Mart-Mayıs aylarında Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Nöroloji Polikliniğine başvuran olgular dahil edildi. Çalışmaya başlamadan önce ailelere bilgi verildi. Hastaların özellikle başın ense ve kulak arkası bölgeleri olmak üzere saçları çıplak elle, saç telleri aralanarak P. capitis'in yumurta, nimf ya da erişkinleri yönünden incelendi. Rastlanan erişkin/nimflerden ve şüphe edilen saç tellerinden makasla kesilerek örnekler alındı. Alınan örnekler, hastanemiz Parazitoloji laboratuvarında ışık mikroskopunun X4'lük ve X10'lük objektifleri ile incelenerek kesin teşhis yapıldı. P. capitis saptanan hastalar dermatolojiye yönlendirilerek %1 permethrin içeren tedavi verildi. Ayrıca, muayene edilen bütün hastalara "ailenin gelir düzeyi, anne ve babanın öğrenim durumu, anne ve baba mesleği, haftalık banyo yapma sıklığı" gibi soruları içeren bir anket yapıldı.

İstatistiksel analiz için SPSS for Windows 16.0 programı kullanıldı ve değişkenlerin karşılaştırılmasında ki-kare testi uygulandı.

BULGULAR

Bu çalışmaya 39'u erkek (%35.5), 71'i kız (%64.5) hastadan oluşan, yaş ortalaması 8.9±3.8 yıl (yaş aralığı 1-16 yıl) olan toplam 110 olgu dahil edildi. Çalışmaya alınan olguların 37'sinde (%33.6) P. capitis saptandı. Bunların 34'ü (%30.9) kız, 3'ü (%2.7) erkek idi. P. capitis görülme durumu cinsiyet açısından karşılaştırıldığında, parazit görülme sıklığının kızlar lehine anlamlı olduğu bulundu (p<0.001). P. capitis saptanan olgular ile ailenin aylık gelir düzeyi, babanın eğitim durumu ve mesleği karşılaştırıldığında; sosyoekonomik düzeyde gerilikte anlamlı fark bulundu (p<0.05). Annenin eğitim durumu ve mesleği, banyo yapma sıklığı ile parazite rastlama arasında anlamlı ilişki saptanmadı (p>0.05) (Tablo 1).

TARTIŞMA

Parazit hastalıkları, büyüme ve gelişmenin en önemli dönemlerinde olan çocukları etkilemektedir. Baş biti tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de özellikle okullar, kreşler, gündüz

Tablo 1: Bit saptanan olguların özellikleri.

Anket soruları	Bit saptanan olgu n (%)	Bit saptanmayan olgu n (%)	P değeri
Cinsiyet			
Kız	34 (91.9)	37 (50.7)	0.001*
Erkek	3 (8.1)	36 (49.3)	
Aylık Gelir (TL)			
100-199	13 (35.1)	8 (11.0)	0.02*
200-499	8 (21.6)	22 (30.1)	
500-999	12 (32.4)	28 (38.4)	
1000 ve üzeri	4 (10.8)	15 (20.5)	
Baba Mesleği			
İşsiz	10 (27.0)	10 (13.7)	0.04*
Çiftçi	9 (24.3)	9 (12.3)	
Memur	1 (2.7)	9 (12.3)	
Serbest meslek (Esnaf)	17 (45.9)	45 (61.6)	
Anne Mesleği			
Çalışmıyor	36 (97.3)	69 (94.5)	0.5
Çalışıyor	1 (2.7)	4 (5.5)	
Baba Eğitim Durumu			
Okuma yazma yok	0 (0)	3 (4.1)	0.04*
İlkokul	34 (91.9)	50 (68.5)	
Lise	3 (8.1)	16 (21.9)	
Üniversite	0 (0)	4 (5.5)	
Anne Eğitim Durumu			
Okuma yazma yok	4 (10.8)	6 (8.2)	0.13
İlkokul	33 (89.2)	57 (78.1)	
Lise	0 (0)	8 (11.0)	
Üniversite	0 (0)	2 (2.7)	
Banyo Sıklığı (Haftalık)			
1 kez	13 (35.1)	15 (20.5)	0.09
2 kez	21 (56.8)	42 (57.5)	
3 kez	3 (8.1)	16 (22.0)	

*p<0.05

bakımevleri gibi insanların toplu olarak yaşadığı yerlerde daha sık görülmektedir ve ortak kullanılan eşyalar bulaşmada önemli rol oynamaktadır (1,2).

Ülkemizin çeşitli bölgelerinde P. capitis'in araştırıldığı çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Iğdır'da (3) 2222 öğrencide P. capitis sıklığı %13.1, Van'da (4) 622 öğrencide %9.5, Aydın'da (5) 2634 öğrencide %20.08, Kayseri'de (6) 1261 öğrencide %9.2, Afyon'da (7) 1257 öğrencide %9.9, Mersin'de (8) 5318 öğrencide %6.8 bulunmuştur. Antakya'da 2003 yılında 3935 ilköğretim öğrencilerinde yapılan bir çalışmada P. capitis sıklığı %17.6 bulunmuştur (9). Bu çalışmalardaki farklı oranlar çalışma yapılan popülasyonların, bölgelerin ve yılların farklı olmasından kaynaklanmış olabilir. Çalışmamızda P. capitis yüksek oranda (%33.6) saptanmıştır. Bu durum bize muayene veya tetkikler sırasında hastanede bulaşma ortamının kolaylıkla oluşabileceğini düşündürmektedir.

Literatürde pedikülozis oranının kızlarda erkeklerden daha fazla olduğu bildirilmektedir. Ülkemizin çeşitli illerinde ilköğretim okullarında P. capitis sıklığı için yapılmış çalışmalarda; Afyon'da (7) kızlarda %16.9, erkeklerde %3.4, Mersin'de (8) kızlarda %13.3, erkeklerde %1.1, Kayseri'de (10) kızlarda %20.4, erkeklerde %2, Iğdır'da (3) kızlarda %22.9, erkeklerde %3.2, Aydın'da (5) kızlarda %32.1 erkeklerde %9.4 olarak bildirmişlerdir. İlimizde ilköğretim öğrencilerinde P. capitis sıklığı kızlarda %31.7, erkeklerde %4.9 bulunmuştur (9). Çalışmamızda kız çocuklarda belirlenen P. capitis oranı %30.9 iken erkeklerde %2.7 olarak saptanmıştır. Bu oran diğer çalışmalarda belirtilen kız çocuklardaki yüksek P. capitis oranları ile uyumludur. Çalışmalarda kız çocuklarda daha yüksek oranda P. capitis belirlenmesi saçlarının uzun olması ve yeterli bakımın yapılamaması, toka gibi saça takılan malzemelerin ortak kullanımının daha fazla olması ile açıklanabilir.

Sosyoekonomik durumun, pedikülozis prevalansını önemli derecede etkilediği bildirilmektedir (3,11,12). Çalışmamızda da benzer şekilde gelir düzeyi düştükçe P. capitis görülme oranının arttığı saptanmıştır. Yapılan çalışmalarda P. capitis'in görülme sıklığı ile anne ve babanın meslekleri arasında ilişki olabileceği bildirilmektedir (3,12). Çalışmamızda da baba mesleği ile P.

capitis arasında anlamlı ilişki saptanmıştır.

Yapılan çalışmalarda ebeveyn öğrenim durumu ile P. capitis'e rastlanma arasında ilişki olduğu, ebeveyn öğrenim düzeyi arttıkça parazitoz oranının düştüğü bildirilmiştir (4,7,13). Çalışmamızda da bu bilgiyle uyumlu olarak babanın öğrenim durumu yükseldikçe daha az oranda P. capitis'e rastlandığı görülmüştür.

Kokturk ve ark. haftalık saç yıkama sıklığının bitlenme üzerine etkisinin olmadığını bildirmişlerdir (8). Yaptıkları çalışma ile toplu yaşanan yerlerde P. capitis'in temiz kişilere bulaşabileceğini ve banyo yapma sıklığından daha çok eğitimin önemli olduğunu vurgulamışlardır. Çalışmamızda da bu çalışmayla benzer olarak banyo yapma sıklığı ile P. capitis arasında ilişki saptanmamıştır.

Sonuç olarak, hastane ortamı gibi ortak eşyaların kullanıldığı ve çeşitli eğitim, sosyoekonomik ve kültürel düzeydeki hastaların muayene ve tetkiklerinin yapıldığı yerlerde eşyalar ve yakın temas ile P. capitis bulaşabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmelere rağmen P. capitis'in ülkemiz için hala bir sorun olduğu, bu nedenle de halkın eğitiminin, gerekli korunma ve kontrol önlemlerinin devam ettirilmesi kanaatindeyiz.

KAYNAKLAR

1. Frankowski BL, Weiner LB. Head lice. Pediatrics. 2002;110:638-643.
2. Özcan K. Bitler ve Parazitolojik önemi. Parazitolojide Arthropod Hastalıklar ve Vektörleri (MA Özcel, N Daldal, ed). Türkiye Parazitoloji Derneği Yayın No:13. İzmir. pp:235-264,1997.
3. Akkaş Ö, Cengiz Taş Z. Iğdır İlinde Bazı İlköğretim Okullarında Baş Bitinin Yayılışı. Türkiye Parazitoloji Derg. 2011;35:199-203.
4. Dursun N, Cengiz Taş Z. Van'ın Erciş İlçesinde Baş Bitinin Yayılışı. Türkiye Parazitoloji Derg. 2010;34:45-49.
5. Karataş E, Sarı C, Ertabaklar H, Okyay P, Ertuğ S. Aydın İlinde Üç İlköğretim Okulunda Pediculus humanus capitis Prevalansı. T Parazitoloji Derg. 2004;28:38-41.
6. Oğuzkaya Artan M, Baykan Z, Koç AN. Kayseri İli Kırsalında Sekiz İlköğretim Okulunda Pediculus Capitis Prevalansı. Türkiye Parazitoloji Derg. 2006;30(2):112-4.
7. Çetinkaya Z, Altındiş M, Kulaç M, Karaca Ş, Piyade M. Afyon'da İlköğretim Okullarında Pediculus capitis Yaygınlığı ve Permetrin ile Tedavisi. Türkiye Parazitoloji Derg. 2004;28:205-209.
8. Koktürk A, Baz K, Bugdayci R, Sasmaz T, Tursen U, Kaya TI, İkizoglu G. The prevalence of pediculosis capitis in schoolchildren in Mersin, Turkey. Int J Dermatol. 2003;42:694-698.
9. Serarşlan G, Çulha G, Savaş L, Yiğit H, Akçalı C, Önlen Y, Savaş N. Antakya'da İlkokul Öğrencilerinde Pedikülozis Capitis Sıklığı. Türkiye Klinikleri Dermatoloji Dergisi. 2004; 14(2);80-84.
10. Kışioğlu AN, Gökmerden A. Kayseri Ayşe Baldöktü Çıraklık Eğitim Merkezinde Pediculus humanus capitis yaygınlığının araştırılması. Türkiye Parazitoloji Derg. 1995;19:531-534.
11. Hapçıoğlu B, Yeğenoğlu Y, Dişçi R, Erturan Z, Karayev Z. İstanbul'da Farklı Sosyoekonomik Statüdeki İlköğretim öğrencilerinde Tinea capitis ve Pediculosis capitis Prevalansının Araştırılması. Türk Mikrobiyoloji Cem Derg. 2003;33:343-349.
12. Aktürk AŞ, Özkan Ö, Gökdemir M, Tecimer S, Bilen N. The Prevalence of Pediculosis Capitis and Factors Related to the Treatment Success in Primary School Children and Their Family Members in Kocaeli. TAF Prev Med Bull. 2012;11:181-190.
13. Güleç M, Kır T, Tekbaş ÖF, Ceylan S, Hasde M. Danışment Çiçekli İlköğretim Okulu öğrencilerinde Pediculus Humanus Capitis Enfestasyonu Prevalansının ve Buna Etki Eden Faktörlerin Araştırılması. Türk Hij Den Biol Derg. 2000; 57: 13-18.